

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četr leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deželniški tiskovni društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

 Pri odpošiljanji poslednjega lista štev. 3. se je pomota zgodila ter so nekteri gg. naročniki po dva lista dobili. Lepo jih toraj prosimo, enega poslati nazaj, ker listov silno potrebujemo.

Naznanja se tudi, da je odslej **opravištvu** v stolnem farovži (Dompfarrhof), kamor se adresirajo vsi listi, bodisi z naročnino ali ekspedicijo zadevajoči.

Prosimo tudi, da se vsakdo, kateremu list redno ne dohaja, najprej do dotične pošte, potem še le do opravištva obrne, in se že zdaj v začetku leta vse pomote odstrani.

Opravištvu „slov. Gospodarja“.

Neposredne volitve v državni zbor.

Že več ko leta dni vsi avstrijski in tudi vnanji listi o tej stvari govoré. Ko bi se prečnil papir, ki se je popisal, in koliko se je črnila za brezštevne te spise porabilo, bi imel „Gospodar“ brez dvoma precej bogat fond, pri katerem bi mu bilo mogoče na dolga leta po znižani ceni izhajati in tako vpokojiti tiste gospodarje, katerim se je preveč dozdevalo eden gl. za vse leto, ali 50 kr. za pol leta dodati za list, ki se je zarad njih razširil, da je zdaj skoro še enkrat veči od poprej in toraj tudi za toliko dražji. Toda pustimo jih pri miru, ki te pridige ne čujejo in povrnimo se k neposrednim volitvam. Kakor znano, so neposredne volitve one, ko se, kakor na Magjarskem, vsi volilci celega volilnega okraja in ne kakor dozdej, le samo volilni možje zberó na volišču in volijo poslance v državni zbor. To pravico imeli so celó po sedanjí Schmerling-Beustovi ustavi edino le deželni zbori, kot pravi zastopniki dežel in narodov avstrijskih. Zdaj se hoče tudi to prevreči, s tem pa pretrgati vsa zveza med državnim in deželnimi zbori. Vladeželnim

ustavakom, nemškim liberalcem, pa ne gre stvar tako gladko od rok, kakor so si domišljevali.

Tjedem za tjeonom so v svet trebili, da pride volilna preuredba brž 15. jan., ko se drž. zbor sopet snide, na dnevni red. Zgodilo se ni, in zdaj se celó že čuje, da se utegne stvar na drugo zasedanje državnega zbora odložiti. Naj si že bo kakor koli, nas mora v tem trenutku ena reč tolažiti, da so namreč — razen peterih koristolovnih dalmatinskih poslancev in dveh goriških — vsi drugi federalisti s Poljaci vred složni v tem, da se direktnim volitvam upirajo. Ta upor se ne more zadušiti; stranka nemških liberalcev ga zamore le začasno potlačiti, ako se namreč drzne sklenoti postavo, ktere nasprotuje velika večina avstrijskih narodov. Da bi pa manjšina nemških ustavakov dolgo mogla strahovati in mučiti večino narodov, ni misliti, kakor tudi upamo, da vladar avstrijskih narodov take postave potrdil ne bode.

Kako nevarna in celó krivična da bi ta preuredba bila, se ne da ob kratkem popisati. Poglejmo le: kdo da je načrt izdelal in kaj da se hoče doseči. — Načrt direktnim volitvam so izdelali edino le nemško-liberalni ustavaki. Da so ga tako izdelali, kakor le njim samim sodi, se ume samo ob sebi, kajti nihčér sam sebi jame nalašč ne koplje. Prvi mojster je dr. Herbst, Dunajčan, ki je v Pragi za profesorja bil in v deželni zbor prišel, mož, kteri bi v žlici vode vse čebe potopil, ko bi mogel. Za Štajarsko so od vlade v posvet bili poklicani sami nemški ustavaki: dež. glavar žl. Kaiserfeld, Rechbauer, Carneri, Fleckh in — Neckermann. To si naj naši slovenski poslanci dobro zapomnijo, kajti to jasno kaže, da nemških ustavakov nikakor ne pridobimo s tem, ako se v deželnem zboru zarad njih slovenske politike ogiblujemo, narodnih tirjatev ne oglašamo — Za Kranjsko so delali,

kakor poroča „Presse“, Dežman, Kaltenegger in Zupan — ustavaška trojica! Volilna preuredba iz takih rok ne pomenja druga kot potlačene avstrijskih Slovanov. To je tudi namen, ki vodi ustavake. Vladi službeča „Neue fr. Presse“ je nam že zračunila, da po dir. volitvah nikol več ne dobimo dveh tretjin večine v drž. zboru, ki ste potrebne, da se ustava preuredi. S številkami je dokazala, da bi imeli ustavaki pod ministerstvom svoje stranke 219 glasov, nasprotniki le 114 glasov. In če bi tudi federalistično ministerstvo bilo na kormilu, imeli bi mi k večjemu 178 glasov, tedaj ne dve tretjini.

Kaj hočemo še več? Če se nam naravnoč poveda, da moramo v manjšini biti, kateri smo do številu glav v ogromni večini, ni za nas ustave več, nego le očitno in privilegirano nasilstvo, ki mora Avstrijo v propad strmoglaviti. Česki „Nar. Listy“ so dosedaj razglašene številke poslancev po narodnosti razvrstili in s tem očitno pokazali, kam da merijo ustavakov nameni. Na 3.200.000 Čehov bi spadalo 33 poslancev več, na 1.800.000 Nemcev pa 57; na Moravskem 1.439.000 Čehov z 9, — 514.000 Nemcev pa z 25 poslanci; v Šleziji na 248.000 Slovanov 1, na 258.000 Nemcev pa 9; na Kranjskem za 423.000 Slovencev 4, za 29.000 Nemcev pa tudi 4 poslanci več; na Štajarskem za 413.000 Slovencev 3, za 717.000 Nemcev pa kar 19 poslancev več! —

Od ene strani je tedaj namen tej preuredbi Slované za vselej k zidu pritiski, od druge strani pa — kmetijski živelj. Na Štajarskem n. pr. se je dalo velikemu posestvu, mestom in trgovinskima zbornicama skupej 10 poslancev (namesto prejšnjih 5), za kmetijske občine se pa niso mogli odločiti, ali bi jim dali toliko kakor drugim skupinam, namreč 10 poslancev, ali pa samo 8? Če slovenskim kmet. občinam dajo 2 zastopnika več, ni to v nobeni razmeri, ker dobijo mesta in trgi pri nas tudi 2 več! — Na Kranjskem pa, kjer ravno kmetijski živelj premaguje, se mu je le 1 poslanec več privolil (4 namesto 3 dosedanjih)! Enako je tudi po drugod.

To vse prav jasno kaže, kam da merijo ustavaki. Gospodstvo, vladarsko oblast nad vsemi deželami si hočejo zagotoviti za vselej; deželnim zborom hočejo vzeti vso politiško pravico. Državni zbor bi naj bil v politiških, denarstvenih, narodnih, naučnih in cerkvenih zadevah edini gospod, Slovani in katoličani bi pa plesali, kakor nam on igra. Če je pa dozdej že vseh homatij izvirak v tem, ker hoče le ena stranka vladati, namreč nemško-liberalna, koliko homatij še le bo, če si hoče ta stranka po neposrednih volitvah oblast zagotoviti! Varuj Bog Avstrijo te nesreče!

Obravnave štajerskega dež. zbora.

XV. Seja 2. dec. 1872. Poslancu žl. Adamoviču se dovoli odpust še za ostali čas zborovanja, ker mu bolehnost ni ponehala. — Seidl je stavil do vlade vprašanje: Ali je upanje, da bo de Pesnica z državno pripomočjo uravnana, in kedaj da se bo uravnavanje pričelo? — Cesarski namestnik je pozneje na to odgovoril, da se bo uravnavanje godilo po tehniškem načrtu, katerega pusti vlada po izvedenih napraviti, da pa bo od dotičnih srenj odvisno, na koliko se bo načrt izpeljal. Zagotovil je tudi krepke pripomoči od strani vlade.

Mestni občini v Gradcu se je dovolilo, da sme 3 milijone v najem vzeti za srenjske potrebe proti temu, da se obresti iz srenjskih dohodkov tako dolgo plačujejo, dokler se kapital ne izplača (amortizira). — Posojilo zagotavlja dunajska banka „Union“, katerej se plačuje vsako leto 165.000 gld. t. j. $5\frac{1}{2}\%$ od vsega zneska, tako da je v 30 letih kapital izplačan. Nasproti pa plačuje banka srenji tudi $5\frac{1}{2}\%$ za vse one zneske, katere srenja ne vzdigne. — Izdalo se bo pa 150.000 delnic, vsaka po 20 gld. vrednosti, kar znaša 3 milijone.

Mariborski mestni srenji se je dovolilo, da sme od l. 1873—1878 — od vsakega goldinarja hišne najemščine 2 kr. v srenjsko kaso pobirati. Srenjski proračun (109.360 gld.) kaže namreč kljub temu, da je 15% priklade na indirektno, in 35% na direktne davke, primanjkljeja 6757 gld. Znesek vse najemščine je 340.000 gld. Od vsakega gold. 2 kr. daje torej 6800 gld. — Deželni odbor je predlagal, da naj bodo, kakor je to bilo za l. 1871 in 1872 določeno, te priklade oproščeni vsi oni, ki 80 goldinarjev ali manj najemščine plačujejo; finančni odbor je pa nasvetoval in dež. zbor je temu pritrtil, da to odpade in so le oni oproščeni, ki si to izprosijo ali pa spadajo med uboge, katerim mesto miloščine daje. Tako ne bodo več mogli, kakor je posl. Reuter dokazoval, hišni posestniki svoja lastna stanovanja za 80 ali še manj gld. zaražtovati, da se prikladi izvijajo. —

Menj srečni bili so Mariborčani s svojo prošnjo, da se jim dovoli 1 milijon za srenjske potrebe na posojilo vzeti. Proti temu je govoril tudi Carneri, dasi je, kakor pravi, „na pol Mariborčan“, in to najbolj zato, ker v prošnji do dež. odbora ni rečeno, kako da se hoče dolg poplačati, da se mestjanom preveč doklad ne naloži. Poslanec Remschmidt iz Gradca je Mariborčanom debelo pod nos dajal, rekoč: „Kakor ni kemikar Liebig stopnje ljudske omike po tem cenil, kolikor da je šol, marveč po tem, kolikor da se žajfe porabi, tako se tudi dan denešnji ne sodi več veljava in važnost mest po številu prebivalcev, ne po njih opravih, marveč le po milijonih, ki se na posolijo vzamejo. — Dunajčanje so si izposodili 65 milijonov, Pražani 6 milijonov, Gračani 3, Solnogračani $1\frac{1}{2}$ milijona, Celovčani in